

СТИЛЬОВИЙ СИНТЕЗ У СУЧАСНІЙ ЕСТРАДНІЙ ІНСТРУМЕНТАЛЬНІЙ МУЗИЦІ

Пістунова Т.В., Постой Г.Г.

Київський національний університет культури і мистецтв

В статті наголошується, що провідною ознакою розвитку сучасного естрадного інструментального мистецтва є синтез різних стильових напрямків. Для зарубіжної виконавської та композиторської практики характерне звернення до стилів, що об'єднують досягнення естрадної та академічної музики. Прикладом такого синтезу виступає напрямок Classical crossover, в якому академічні твори здобувають новітнього прочитання, поданого крізь призму естрадного аранжування та інструментарію. У вітчизняній виконавській діяльності є декілька колективів, які працюють у даному напрямку. Для сучасного українського музичного простору характерний стильовий синтез різних напрямків рок-музики та фольклору, що проявляється у активному використанні елементів народного музикування, інструментарію та його цитуванні.

Ключові слова: стильовий синтез, естрада, інструментальна музика, Classical crossover.

Постановка проблеми. В умовах постмодерної культури формується підґрунтя для розвитку естрадної популярної музики. Головний принцип постмодернізму – це одночасне співіснування різноманітних стилів, своєрідний плюралізм смаків та прагнення до глобального цитування та повторюваності. Внаслідок розвитку паралельно різних стилів поступово провідною тенденцією стає синтезування їх в рамках сучасної естрадної музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіка напрямку classical crossover в контексті аудіовізуальної культури аналізувалась у роботах Л. Данько. Питання функціонування академічного музичного мистецтва ХХІ століття в умовах розвитку популярної культури знайшло відображення в працях В. Яромчука. В роботі вітчизняного дослідника найкращою перспективою функціонування синтетичних утворень, спрямованих на популяризацію класичного надбання, наголошується напрямком classical crossover. Особливості розвитку естрадної музики України та специфіку її синтезу з фольклором окреслено в розробці В. Тормахової. Діяльність інструментальних колективів у контексті українського музичного простору розглядається в статтях П. Андрійчука та Н. Брояко. Стиль фанк та його місце в естрадній музиці аналізується в праці І. Яркіної.

Виділення раніше не вирішених частин проблеми. Сучасна естрада неодноразово ставала предметом мистецтвознавчого аналізу. Проте питання дослідження стильового синтезу, що є ознакою розвитку інструментальної естрадної музики не розглядалось у вітчизняному музикознавстві.

Формулювання мети дослідження. Метою дослідження є аналіз особливостей стильового синтезу в сучасній естрадній інструментальній музиці.

Виклад основного матеріалу. Однією з ознак сучасної музичної культури є її багатоманітність. Одночасно співіснують чимало напрямків, розвиток яких відбувається начебто відокремлено один від одного, проте на практиці можна перекоонатися у тому, що досить часто утворюються певні явища, які мають синтетичний характер. Функціонування мистецтва та його розвиток відбувається завдяки тому, що в культурі зазвичай є стабільні елементи, що асоціюються з традиційним началом, а також мобільні, динамічні, які пов'язані з новаціями. Зазвичай поява мистецьких напрямків відбувається як результат взаємодії традицій

та новацій. Проте не всі нові мистецькі феномени мають абсолютно новаторський характер. Часом новацією може виступати поєднання двох абсолютно протилежних напрямків, чий синтез породжує новий напрямок в межах культури.

В рамках естрадної інструментальної музики можна виокремити ряд прикладів, пов'язаних з синтезом стилів. Насамперед, це стильове поєднання, що об'єднує академічну та естрадну музику, як-от classical crossover. Також можливе утворення нових напрямків в межах естрадної музики, як симфо-рок, фолк-рок та інші. Розглянемо їх більш ґрунтовно. Одним з перспективних напрямків розвитку сучасної музичної культури є classical crossover. Вітчизняний дослідник В. Яромчук зазначає: «У випадку з Classical crossover'ом доречно говорити не стільки про єдиний стиль, скільки про своєрідний синтетичний напрямок сучасної музичної культури. Це явище характеризується гнучкістю розвитку, що дозволяє поєднувати академічну основу з найсучаснішими музичними тенденціями» [6, с. 167].

Як саме можна визначити даний напрямок? В роботі Л. Данько дається наступне визначення: «Сучасний музичний напрям, заснований на творчому синтезі елементів другого й третього «пластів» музичної культури (а саме стильових особливостей академічної музики і актуальних звучань «нових масових жанрів ХХ століття») [3, с. 7]. Отже, для нього притаманне використання музичного класичного матеріалу, який подається у іншому аранжуванні. Саме таким чином поставали шедеври класики «Пори року» А. Вівальді, «Танець з шаблями» з балету «Спартак» А. Хачатуряна, у виконанні британської скрипачки Ванесси Мей. Її стиль іменували скрипковим техно-акустичним ф'южном. До класичного зразка додається ритмічний риф, що робить композицію більш осучасненою. Можливе також доповнення різноманітними контрапунктичними лініями, які будуть виконуватися на електронних інструментах – гітарі, бас-гітарі. Можливим є також рух у протилежному напрямку, коли до її репертуару входять твори інших виконавців, як-от рок-гурту «Red Hot Chili Peppers», які об'єднуються у попурі, що супроводжується звучанням симфонічного оркестру.

Чимало виконавців працюють в даному напрямку, насамперед, окрім згаданої Ванесси Мей, це діяльність скрипалів – Девіда Гаррета,

Бріанні Кахане, Діани Юкава, Фіони Пірс, Ліндсі Стірлінг, Лючії Мікареллі, піаністів – Дженніфер Томас, Максима Мрвіца, Майлін Клас, Уільяма Джозефа, арфістки Шивон Оуен та саксофоністки Сари-Луїзи Янг. У останні роки найбільш популярною та затребуваною є виконавська діяльність німецько-американського скрипаля Девіда Гарретта (справжнє ім'я Давид Крістіан Бонгартц). Його робота у напрямку classical crossover, пов'язана з поєднанням класичної музики з джазом, рок-музикою, кантрі та фольклором. В його репертуарі представлений ряд творів академічної музики, таких як «Пори року» А. Вівальді, які на відміну від інтерпретацій Ванесси Мей можуть виконуватися в оригінальному варіанті. Певна частина класичної музики здобуває певної переробки, що є неминучим, коли соло інструменту в авторській версії була не скрипка, а фортепіано, як в Концерті для фортепіано з оркестром № 1 П. Чайковського, ноктюрні Ф. Шопена чи баладі «Лісовий цар» Ф. Шуберта. Значна кількість творів представлена хітами поп- та рок-музики, аранжування яких передбачає доповнення естрадного звучання симфонічним оркестром, сюди можна віднести інструментально-симфонічні версії пісень Майкла Джексона, гуртів «Led Zeppelin», «Nirvana», «The Pretenders», навіть саундтреки зі стрічки «Мисливці за привидами», «Пірати Карибського моря» та мультиплікаційної стрічки «Frozen» чи відомого грецького танцю «Сіртакі». Для передачі різних образно-емоційних станів виконавець використовує акустичну скрипку, електроскрипку з дисторшен ефектом, звучання якої наближене до електрогітари, луп-станції для «закільцовування» власного звучання, що дозволяє грати наче дві партії одночасно. Завдяки участі Д. Гарретта в головній ролі в кінострічці «Паганіні – скрипаль диявола», виконавець виступив також композитором, написавши ряд саундтреків та переробивши твір Н. Паганіні, додавши вокальну лінію.

Подібна виконавська-інструментальна практика об'єднує не лише репертуар, що належить до різних типів музики, але й запозичує яскравість та ефектність сценічної поведінки з естрадної музики. Характеризуючи напрямок classical crossover В. Яромчук відмічає, що його поява є своєрідною відповіддю на запит соціуму. Й хоча він акцентує увагу на вокальному різновиді, дане твердження є цілком слушним. «Classical crossover є певним дороговказом для подальшого розвитку співацької манери. Адже величезний розрив між композитором, виконавцем та слухачем, який відбувся у результаті значного розвитку технік композиції у ХХ столітті, сприяв втраті інтересу аудиторії, а отже, й можливих потенційних співаків. Виникнення ж даного напрямку хоча й не може претендувати на тотальне новаторство, є певною нішею, в рамках якої можна залучити слухача й до надбань академічного мистецтва» [6, с. 167].

Окрім окремих виконавців, можна виділити деякі колективи, що працюють в даному напрямку. Насамперед це квартет арф «4 Girls 4 Harps», дуєт електроарф «Harp Twins», струнні квартети «Bond», «Escala», «Pavao Quartet», «Raven», дуєт електроскрипок «Fuse». Принципової різниці у їх діяльності, порівняно з солістами, не простежу-

ється. Крім цього, певну нішу у естрадній інструментальній музиці сьогодення займає творчість композиторів, чиї твори займають пограничне місце, синтезуючи здобутки академічної та популярної музики. Насамперед, це діяльність тих музикантів, які, маючи професійну композиторську освіту, є авторами саундтреків до стрічок, що здобувають багато нагород за музику – А. Деспла, Л. Ейнауді. Твори італійського композитора Людовіко Ейнауді, написані у техніці мінімалізму, можна віднести до академічної музики, проте ряд інших проектів, насамперед діяльність групи Whitetree Project поєднує джазове звучання. Музика до кінострічок «1+1», «Чорний лебідь» має більш естрадне звучання, пов'язане з використанням електроніки, типових зворотів в мелодійній лінії. Французький композитор Олександр Деспла є лауреатом премії «Оскар» за музику до кінострічки «Готель «Гранд Будапешт»», та восьмикратним номінантом за «Загадкову історію Бенджаміна Баттона», «Король говорить!» та інші. Проте найбільшій популярності має музика до фільмів «Гаррі Поттер та Дари смерті», «Сутінки. Сага. Новий місяць», «Золотий компас», «Дівчина з перловою сережкою» та т. п. Так само в цьому руслі працює композитор Bear McCreary (Бір Макрірі), автор саундтреків до сучасних серіалів «Ходячі мерці», «Зоряний крейсер «Галактика», чия музика поєднує досягнення академічної музики, фольклору, джазові елементи, хард-рокове звучання в залежності від необхідної образної сфери. Джеймс Рой Хорнер – автор музики до кінофільмів «Ігри розуму», «Титанік», «Аватар», «Крулл», «Чужі», «Хоробре серце», «Аполлон 13» звертається до кельтських мотивів, електронної музики та ін.

Звісно, що classical crossover не єдиний напрямок музичного мистецтва, утворений шляхом поєднання різних начал. Можна згадати також стиль Funk, що виступає результатом синтезу декількох пластів, таких, як рок-, поп- та джазової культури. Про це влучно відмічає І. Яркіна: «Стиль funk відображає типову для індустрії музичних розваг ситуацію, при якій спостерігається переважне становище засобів порівняно з цілями, що створюється на основі синтезу чотирьох інгредієнтів: 1) старовинних форм музикування «третього» пласта; 2) джазових парадигм в їх спрямованості до звільнення від нормативів-штампів; 3) рок-культури з її стилістичної «всеїдністю»; 4) поп-музики з типовим для неї поверненням в прикладну сферу музикування, на новому «витку» історичної спіралі пов'язану з системою ЗМІ (спів-танець, естрадне шоу, відеокліп і т. д.)» [5, с. 176]. Танцювальна природа фанку зумовлює інструментальність його звучання, в якому переважає синкопування, багаторазове повторення коротких фраз, активне пульсуюче ритмічне начало.

Якщо в закордонній музичній сфері є ряд колективів, окремих виконавців та композиторів, що працюють у напрямку classical crossover, то в українському просторі діяльність подібних музикантів набагато менше відома широкому загалу. Натомість можна казати про іншу лінію утворення синтетичних у стильовому відношенні явищ. Для української естради притаманне звернення до фольклору в рамках рок-композицій. Причому

му взаємодія може відбуватися як шляхом цитування, так і за рахунок використання типових ладових, інтонаційних зворотів, елементів голосоведіння, запозичення народного інструментарію. В. Тормахова відмічає, що взаємозв'язки між різними напрямками музичної культури можуть утворюватися по-різному. «В сучасній естрадній музиці України можна виділити наступні типи взаємозв'язків фольклорного мистецтва з джазом, роком і поп-музикою: 1) обробки народних пісень, 2) цитування музично-фольклорного матеріалу, 3) створення оригінальних композицій на фольклорній основі – інтонаціях, звукорядах, текстах, прийомах виконання (застосовується в джазі, рок і поп-музиці)» [4, с. 43].

Рок-музика зазвичай представлена вокально-інструментальними творами, проте можна віднайти чимало прикладів їх інструментальної інтерпретації, яка до того ж є пов'язана з фольклорним началом. Існує ряд колективів академічного спрямування, які грають репертуар рок-гуртів. Так репертуаром НАОНІ – Національного академічного оркестру народних інструментів – раніше була українська народна інструментальна музика, зібрана з усіх регіонів, проте відтепер він значно розширюється за рахунок не лише творів академічного спрямування, а й рок-та поп-композицій. Вітчизняний дослідник П. Андрійчук зазначає, що «...концерти НАОНІ є надзвичайно популярними. Високий виконавський рівень музикантів, що входять до складу колективу, дозволяє грати твори будь-якої складності, які належать до різних стилевих напрямків. Творча інтерпретація композицій західних виконавців сприяє приверненню уваги широких слухачських кіл» [1, с. 60–61]. Їх концертні тури, які проходять у великих містах України, демонструють творче переосмислення хітів естрадної музики – композицію «Miserlou» з кінострічки «Кримінальне чтиво», саундтрек до телефільму «Mission: Impossible», інструментальні версії пісень рок-гуртів «The Eagles», «Metallica», «Deer Purple», «Ляпис Трубецкой», «ВВ». Крім цього діяльність даного оркестру досить яскраво була представлена у спільному виступі зі співачкою Онука на півфіналі пісенного конкурсу «Євробачення» – 2017, що проходив у Києві. Композиція, яка була інструментальним попури з пісень співачки, представляла цікавий синтез фольклору з напрямками поп-музики – фолктроніка, чіллвейв, синті-поп.

Стильовий синтез в інструментальній українській музиці можна віднайти у діяльності невеликих колективів – «Бряц-Бенд» та «B&B Project»,

чий репертуар пов'язаний з напрямками Classical Crossover та Indie Folk. Характеризуючи специфіку творчості «Бряц-Бенду» П. Андрійчук відмічає: «В творчому доробку як власні композиції, так і кавер-версії світових хітів. Вибір інструментів дозволяє виконувати як класичні академічні твори (А. Вівальді «Пори року»), так і рок- («Show Must Go On» гурту «Queen», «Miserlou» Діка Дейла), поп- (пісні Майкла Джексона), латину («La Bamba» Ritchie Valens) та фольклорні зразки («Веснянка»)» [1, с. 61]. Так само різні стилі представлені в діяльності дуету «B&B Project», учасники якого грають на бандурі та баяні. Їх репертуар представлений кавер-версіями хітів естрадної музики, насамперед таких музикантів, як Adele, DJ Tiesto, Daft Punk. Подібне поєднання народних інструментів з сучасним репертуаром уявляється як надзвичайно продуктивне мистецьке утворення. Цей аспект окреслюється в праці Н. Брояко: «Позитивною тенденцією є звернення різних гуртів та окремих виконавців до бандури в якості інструмента, що може мати надзвичайно важливе символічне значення, яке буде краще підкреслювати ідеологічне підґрунтя їх творчості. Другим аспектом є оновлення існуючих стильових напрямків чи розвиток тих, що лише зароджуються, за рахунок створення незвичних інструментальних поєднань та звучань, яке сприятиме популяризації бандури не лише в Україні, але й за кордоном» [2, с. 47].

Висновки та подальші перспективи. Провідною ознакою розвитку сучасного естрадного інструментального мистецтва є синтез різних стильових напрямків. Насамперед мова йде про появу таких стилів, що об'єднують досягнення естрадної та академічної музики, яке більше притаманне для зарубіжної виконавської практики. Прикладом такого синтезу виступає напрямок Classical crossover, що може вважатися містком між академічними творами та їх новітнім прочитанням, поданим крізь призму естрадного аранжування та інструментарію. У вітчизняному просторі представлені декілька гуртів, які працюють у даному напрямку, причому їх виконавський репертуар переважно складається з кавер-версій, реміксів та римейків відомих хітів. Для сучасного українського музичного простору характерний стильовий синтез різних напрямків рок-музики та фольклору, що проявляється у активному використанні елементів народного музичування, інструментарію. Синтез різних стильових напрямків вважається закономірним явищем, що стимулює творче переродження старих стилів та їх нове втілення у майбутній практиці.

Список літератури:

1. Андрійчук П.О. Використання народних інструментів у сучасній українській музичній культурі // Молодий вчений. – 2017. – № 7. – С. 59–62.
2. Брояко Н. Бандурне виконавство у сучасних субкультурах України / Надія Брояко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. – 2017. – № 1 (Вип. 36). – С. 43–47.
3. Данько Л. Музыкальное направление classical crossover в современной аудиовизуальной культуре: автореф. дис. ... к. иск. / Л. Данько. – СПб., 2013. – 24 с.
4. Тормахова В.М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез: монографія / В.М. Тормахова. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 204 с.
5. Яркіна І.Ю. Вокально-інструментальний ансамбль в стилі funk. Дисс. кандидата искусствоведения. – Х., 2016. – 207 с.

6. Яромчук В. Перспективи побутування академічного вокалу на початку ХХІ століття // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство / [за ред. О.С. Смоляка]. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. – № 2 (вип. 36). – С. 164–168.

Пистунова Т.В., Постой Г.Г.

Київський національний університет культури і мистецтв

СТИЛЕВОЙ СИНТЕЗ В СОВРЕМЕННОЙ ЭСТРАДНОЙ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ МУЗЫКЕ

Аннотация

В статье отмечается, что ведущим признаком развития современного эстрадного инструментального искусства является синтез различных стилевых направлений. Для зарубежной исполнительской и композиторской практики характерно обращение к стилям, объединяющим достижения эстрадной и академической музыки. Примером такого синтеза выступает направление Classical crossover, в котором академические произведения приобретают новое прочтение, поданное через призму эстрадной аранжировки и инструментария. В отечественной исполнительской деятельности есть несколько коллективов, работающих в данном направлении. Для современного украинского музыкального пространства характерен стилиевой синтез различных направлений рок-музыки и фольклора, проявляющийся в активном использовании элементов народного музицирования, инструментария и его цитировании.

Ключевые слова: стилиевой синтез, эстрада, инструментальная музыка, Classical crossover.

Pistunova T.V., Postoi H.H.

Kyiv National University of Culture and Arts

STYLE SYNTHESIS IN MODERN VARIETY INSTRUMENTAL MUSIC

Summary

The article notes that the leading sign of the development of modern variety art of instrumental art is the synthesis of various style trends. For foreign performing and composing practice, the appeal to styles combining the achievements of variety and academic music is characteristic. An example of this synthesis is the direction Classical crossover, in which academic works acquire a new reading, submitted through the prism of variety arrangements and instruments. In the domestic performing activities there are several teams working in this direction. For the modern Ukrainian music space is characterized by style synthesis of various directions of rock music and folklore, manifested in the active use of elements of folk music, instrumentation and quoting.

Keywords: style synthesis, variety, instrumental music, Classical crossover.